МЕТА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕХНОЛОГІЙ І СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

КВІЛІНСЬКИЙ Олексій Станіславович - доктор економічних наук, доцент, Сумський державний університет

https://orcid.org/0000-0001-6318-4001

УДК 342.95

DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2024.3.72

У статті досліджено мету правового забезпечення управління розвитком технологій і систем штучного інтелекту у сучасних умовах цифрової трансформації суспільства, економіки та державного управління. Обґрунтовано актуальність створення комплексної нормативної бази, яка не лише впорядковує суспільні відносини у сфері ШІ, але й забезпечує гармонійне поєднання стимулювання інновацій із гарантіями безпеки, захистом прав людини та соціальної справедливості. Здійснено аналіз наукових досліджень і публікацій, у яких акцентується на необхідності гнучкого, адаптивного та багатовимірного правового механізму, здатного реагувати на швидкі технологічні зміни, враховувати специфіку ШІ, а також інтегрувати національні підходи із міжнародними стандартами. Особливу увагу приділено формуванню культури відповідального використання ШІ, інклюзивності та рівному доступу до технологій для всіх верств населення, а також співпраці між державою, бізнесом, науковою спільнотою та громадянським суспільством. Розкрито, що мета правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ полягає не лише у впорядкуванні, охороні та розвитку суспільних відносин, але й у стимулюванні інновацій, створенні умов для сталого розвитку, конкурентоспроможності та безпеки України в умовах глобальної цифровізації. Визначено, що правове регулювання у сфері ШІ має забезпечувати прозорість і відповідальність у застосуванні інноваційних технологій, захист фундаментальних прав і свобод громадян, недопущення дискримінації та підтримку соціальної справедливості й людяності як засадничих цінностей правової держави. Підкреслено необхідність постійної адаптації нормативної бази до нових викликів, пов'язаних із автономністю, адаптивністю та складністю систем ШІ, а також запровадження механізмів контролю, моніторингу та відповідальності суб'єктів, що розробляють і впроваджують ці технології. Окремо звертається увага на гармонізацію національного законодавства із міжнародними стандартами, формування етичних кодексів і процедур оцінки впливу ШІ на суспільство, економіку та навколишнє середовище. Підкреслено, що довіра суспільства до технологій ШІ є необхідною передумовою для їх сталого розвитку та інтеграції у різні сфери життя, а прозорість, передбачуваність і відповідальність у правовому регулюванні сприяють формуванню цієї довіри. Наголошено на важливості міждисциплінарної співпраці та інклюзивності як ключових чинників ефективного правового забезпечення управління розвитком ШІ. Зрештою, мета правового забезпечення у цій сфері визначається як багатовимірна, така, що поєднує стимулювання інновацій із гарантіями безпеки, захистом прав людини, забезпеченням соціальної стабільності й сталого розвитку, формуванням довіри та відповідального ставлення до новітніх технологій, а також створенням нормативної бази, що відповідає сучасним викликам і тенденціям глобального співтовариства.

Ключові слова: штучний інтелект, технології штучного інтелекту, системи штучного інтелекту, управління, розвиток, адміністративно-правове забезпечення, мета правового регулювання.

Постановка проблеми

Розвиток технологій і систем штучного інтелекту (далі – ШІ) набуває особливого значення, оскільки вони стають ключовими чинниками трансформації економічних, соціальних та управлінських процесів. У цьому контексті постає необхідність створення ефективного правового забезпечення управління, яке дозволяє впорядкувати відносини між різними суб'єктами, гарантувати дотримання прав і свобод громадян, а також забезпечити прозорість і відповідальність у застосуванні інноваційних технологій. Метою правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ є формування комплексної нормативної бази, що сприяє стимулюванню інновацій, захисту інтересів суспільства та держави, а також забезпеченню гармонійної інтеграції національних підходів із міжнародними стандартами. Такий підхід дозволяє не лише підтримувати темпи технологічного прогресу, а й створювати умови для сталого розвитку, конкурентоспроможності та безпеки України в умовах глобальної цифровізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій щодо мети правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ свідчить про зростаючий науковий інтерес до формування ефективної нормативної бази, яка відповідає сучасним викликам цифрової епохи. У працях вітчизняних і зарубіжних дослідників (С. Барбашин, М. Леонович, Л. Товкун, Х. Джура тощо) акцентується на необхідності комплексного підходу до правового регулювання, що об'єднує стимулювання інновацій, забезпечення захисту прав і свобод громадян, а також інтеграцію національних підходів із міжнародними стандартами. Ба більше, останні публікації також зосереджують увагу на тому, що правове забезпечення має враховувати специфіку технологій ШІ, їхню швидку еволюцію та вплив на суспільство, економіку й державне управління. Дослідники вказують на важливість формування гнучкого й адаптивного правового механізму, який здатний реагувати на нові виклики, пов'язані із впровадженням ШІ, а також забезпечувати баланс між стимулюванням інновацій і гарантуванням безпеки та захисту інтересів громадян. Таким чином, сучасні дослідження і публікації фокусуються на необхідності інтеграції правових, організаційних та інституційних заходів для досягнення комплексної мети правового забезпечення у сфері управління розвитком технологій і систем ШІ.

Тому **метою** цієї статті є з'ясування мети правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ.

Виклад основного матеріалу дослідження

У фаховій науковій літературі під метою правового регулювання розуміти «впорядкування, охорона та розвиток суспільних відносин шляхом впливу права для забезпечення порядку, справедливості, законності та досягнення конкретних цілей, як-от захист інтересів громадян і держави, створення умов для розвитку суспільства, економіки та гарантування стабільності, що реалізується через дозволи, зобов'язання та заборони» [1]. Погоджуючись із загальним визначенням мети правового регулювання як «інструменту впорядкування, охорони та розвитку суспільних відносин задля забезпечення порядку, справедливості та законності», вважаємо, що у контексті розвитку технологій і систем ШІ ця мета повинна набувати додаткових аспектів, зумовлених специфікою сучасних цифрових трансформацій.

З одного боку, правове регулювання у сфері ШІ має не лише виконувати традиційну функцію захисту інтересів громадян і держави, але й виступати гарантом інноваційного розвитку, сприяти інтеграції новітніх технологій у різні сфери життя, забезпечувати прозорість та справедливість відповідних процесів. Саме тому вагому роль відіграє формування чітких нормативних меж для діяльності ШІ, які б не лише дозволяли, а й зобов'язували дотримуватися етичних стандартів, прав людини, недопущення дискримінації й захисту вразливих груп. З іншого боку, мета правового регулювання у сфері ШІ повинна бути гнучкою та багатовимірною, враховуючи динаміку технологічного прогресу, можливість появи нових ризиків

і викликів. Це передбачає створення нормативної бази, здатної швидко реагувати на зміни, гармонізувати національні та міжнародні стандарти, а також забезпечувати постійний контроль, моніторинг і відповідальність суб'єктів, що розробляють, впроваджують чи експлуатують системи ШІ. З огляду на що мета правового регулювання розвитку технологій і систем ШІ має полягати не лише у впорядкуванні й захисті суспільних відносин, а й у стимулюванні інновацій, формуванні культури відповідального використання ШІ, забезпеченні балансу між свободою технологічного розвитку та гарантіями безпеки, соціальної справедливості й дотримання прав людини.

Як указує Дж. Ленардон, метою правового регулювання ШІ є забезпечення довіри суспільства до технологій ШІ та збалансування інноваційного розвитку з захистом фундаментальних прав людини, безпеки та етичних цінностей [2]. Дійсно, довіра суспільства до технологій ШІ є основою їхнього сталого розвитку та інтеграції у повсякденне життя. Правове регулювання в цій сфері має не лише створювати сприятливі умови для інновацій, а й забезпечувати чіткі механізми захисту прав людини, суспільної безпеки й етичних стандартів. Баланс між технологічним прогресом і захистом фундаментальних цінностей дозволяє уникнути крайнощів, коли розвиток відбувається ціною порушення прав чи моральних норм. На нашу думку, саме прозорість, передбачуваність та відповідальність у правовому регулюванні ШІ стануть запорукою формування довіри, а значить й успішного впровадження інноваційних рішень, які слугують на благо суспільства. Водночас, зважаючи на стрімкий розвиток технологій, важливо постійно адаптувати нормативні акти до нових викликів, не забуваючи про людяність, справедливість та рівність, які є фундаментом правової держави.

Тому вважаємо, що доцільно використовувати більш широкий підхід до визначення мети правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ, який враховує не лише забезпечення довіри суспільства до ШІ та баланс між інноваціями й захистом фундаментальних прав людини, безпеки й етичних цінностей, а й охоплює комплексний спектр суспільних, економічних, правових і культурних аспектів. Передусім мета правового забезпечення має полягати у створенні гнучкої нормативної основи, здатної реагувати на динаміку технологічного прогресу, забезпечувати інтеграцію ШІ у різні сфери життєдіяльності, не лише підтримуючи інновації, але й попереджаючи ризики, що виникають через автономність, адаптивність і складність систем. Важливо, щоб така нормативна база сприяла формуванню культури відповідального використання ШІ, закладала фундамент для міждисциплінарної співпраці між державою, бізнесом, науковою спільнотою та громадянським суспільством, а також забезпечувала інклюзивність і рівний доступ до технологій для всіх верств населення.

Додатково, слід наголосити на необхідності гармонізації національного законодавства із міжнародними стандартами, забезпеченні прозорості та відкритості процесів розробки й впровадження ШІ, формуванні механізмів контролю, нагляду й відповідальності, а також запровадженні етичних кодексів і процедур оцінки впливу ШІ на суспільство, економіку та навколишнє середовище. Особливу увагу слід приділяти питанням недопущення дискримінації та захисту вразливих груп, а також підтримці соціальної справедливості й людяності як засадничих цінностей правової держави.

Зрештою, на наш погляд, мета правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ має бути багатовимірною. Іншими словами, вона повинна поєднувати стимулювання інновацій із гарантіями безпеки, захистом прав людини, забезпеченням соціальної стабільності й сталого розвитку, формуванням довіри та відповідального ставлення до новітніх технологій, а також сприяти створенню нормативної бази, що відповідає сучасним викликам і тенденціям глобального співтовариства.

Своєю чергою, І.І. Бочкова, К.М. Врублевська-Місюна, аналізуючи правове регулювання використання ШІ в сфері освіти, стверджують, що мета такого регулювання спрямована передусім на вдосконалення нормативно-правової бази для регулюван-

ня в окресленій сфері суспільних відносин. При цьому, на думку науковців, основними векторами мети правового регулювання використання ШІ є:

– захист прав учасників суспільних відносин, як-то забезпечення захисту академічних та цивільних прав студентів, викладачів та адміністративного персоналу;

– створення безпечного середовища, тобто гарантування безпечного, етичного й справедливого використання технологій ШІ;

– забезпечення ефективності й прозорості. Зокрема, акцентовано на необхідності розробки рекомендацій для забезпечення прозорості алгоритмів та етичності впровадження інновацій у навчальний процес [3, с. 23–29].

Щодо освітньої сфери, погоджуємося з думкою І.І. Бочкової та К.М. Врублевської-Місюни, що особливу увагу слід приділяти захисту академічних і цивільних прав усіх учасників освітнього процесу, створенню безпечного й етичного середовища, а також забезпеченню прозорості алгоритмів і впровадження інновацій. Водночас, вважаємо, що не менш важливо формувати у студентів та викладачів критичне мислення щодо використання ШІ, розвивати цифрову грамотність і навички етичної взаємодії з інтелектуальними системами. Тільки так можна досягти гармонійного поєднання інновацій і гуманістичних цінностей у сучасній освіті. Тобто правове забезпечення розвитку ШІ має бути не лише інструментом контролю, а й основою для формування довіри, культури взаємної відповідальності та сталого інноваційного поступу.

Наведене вчергове підкреслює, що правове забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ має ґрунтуватися на багатовимірному підході, що враховує не лише технічний прогрес, а й соціальні, етичні, культурні та економічні чинники. З одного боку, важливо забезпечити сприятливий правовий клімат для інновацій, аби Україна не залишалася на узбіччі світових тенденцій, а з іншого – закладати чіткі механізми захисту фундаментальних прав людини, соціальної справедливості та безпеки. Адже новітні технології, попри свою привабливість, несуть і ризики, які слід своєчасно усвідомлювати й регулювати.

Крім того, правове забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ має бути достатньо гнучким, щоб реагувати на швидкоплинні зміни у сфері технологій, але водночас визначеним і прозорим, аби не допустити правової невизначеності та зловживань. Особливої ваги набуває питання етичної відповідальності розробників і користувачів ШІ, адже саме людський чинник залишається головною запорукою безпечного та справедливого використання інтелектуальних систем. Потрібно впроваджувати і підтримувати міждисциплінарний діалог між юристами, ІТ-фахівцями, освітянами та представниками громадянського суспільства, бо лише так можна знайти збалансовані рішення для складних питань, які виникають на перетині права й технологій.

На основі аналізу методичного матеріалу «Права людини в епоху штучного інтелекту: виклики та правове регулювання» (2024), підготовленого за участі Офісу Омбудсмана та Мінцифри України, можна стверджувати, що метою правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ є створення балансу між технологічним розвитком і захистом прав людини [4]. Крім того, в Концепції розвитку ШІ в Україні зазначається, що її метою «є визначення пріоритетних напрямів і основних завдань розвитку технологій штучного інтелекту для задоволення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, побудови конкурентоспроможної національної економіки, вдосконалення системи публічного управління» [5]. У наведеному положенні названо такі основні складові мети правового забезпечення у сфері технологій та систем ШІ:

– визначення пріоритетних напрямів розвитку технологій ШІ. Це передбачає ідентифікацію стратегічних сфер, у яких впровадження ШІ є найбільш перспективним і суспільно корисним. Мова йде, зокрема, про освіту, охорону здоров'я, економіку, безпеку, державне управління тощо. Такий підхід дозволяє сконцентрувати ресурси на найважливіших напрямах і забезпечити цілеспрямований розвиток галузі;

– визначення основних завдань розвитку технологій ШІ. Йдеться про конкретизацію кроків, які необхідно здійснити для досягнення поставлених цілей. Це може бути створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток наукових досліджень, формування етичних стандартів, удосконалення освітніх програм, підготовка кадрів тощо;

– задоволення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Даний елемент акцентує на необхідності врахування потреб і прав усіх учасників суспільних відносин – як громадян, так і бізнесу. Особливої ваги набуває дотримання стандартів захисту персональних даних, забезпечення недискримінації, рівного доступу до технологій, захисту прав інтелектуальної власності тощо;

– побудова конкурентоспроможної національної економіки. Мова йде про використання ШІ як драйвера економічного зростання, підвищення продуктивності, інноваційності українських підприємств, стимулювання експорту технологій та залучення інвестицій. Це відповідає загальносвітовим трендам цифрової трансформації;

– вдосконалення системи публічного управління. Вказаний елемент стосується впровадження ШІ у сферу державного управління – автоматизації адміністративних процедур, підвищення ефективності, прозорості та підзвітності органів влади, розвитку електронного урядування.

З огляду на зазначене вище можна зробити висновок, що мета Концепції розвитку ШІ в Україні має комплексний, багатовимірний характер, охоплюючи як економічні, так і правові, управлінські, соціальні й етичні аспекти. Вважаємо, що така постановка мети відповідає сучасним викликам цифрової епохи, адже лише інтегрований підхід дозволяє гармонійно поєднати стимулювання інновацій із гарантіями безпеки та захисту прав людини. В нинішніх реаліях особливо важливо забезпечити баланс між технологічним проривом і збереженням соціальної справедливості, людяності, інклюзивності. Відповідно, на нашу думку, мета Концепції розвитку ШІ в Україні безпосередньо корелюється з метою правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ. Обидва підходи спрямовані на створення нормативної основи, що водночас сприяє інноваціям, забезпечує правову визначеність, захищає права та законні інтереси всіх учасників суспільних відносин, підтримує економічний розвиток і вдосконалює державне управління. Водночас правове забезпечення, на наше переконання, є інструментом реалізації цілей, закладених у Концепції. Бо саме через створення ефективної нормативної бази, механізмів контролю та відповідальності, етичних стандартів і процедур забезпечується досягнення стратегічних цілей розвитку ШІ, визначених Концепцією. З огляду на що очевидно, що Концепція розвитку ШІ в Україні виступає стратегічним орієнтиром, а правове забезпечення – інструментом її реалізації. Їх гармонійне поєднання забезпечує не лише успішний розвиток сфери штучного інтелекту, а й створює умови для формування довіри, культури відповідального використання технологій і сталого суспільного поступу.

Загалом варто погодитися, що першим кроком «для створення правового регулювання в галузі ШІ було прийняття Концепції розвитку ШІ в Україні, в якій уперше на законодавчому рівні надається визначення, мета, принципи та завдання розвитку технологій ШІ в Україні». Крім того, слід зазначити, що у ЄС під метою розвитку технологій ШІ прийнято розуміти «сприяння розвитку надійного, етичного ШІ, який відповідає нормам законодавства. Із цією метою ЄС працює над адаптацією законодавства, розробляє етичні принципи та правові норми, що стосуються використання ШІ. Зокрема, починаючи з 2021 року в рамках ЄС розробляється перший у світі закон про ШІ» [6]. Проте Україні варто не просто переймати європейський досвід, а й адаптувати його до національних реалій, враховуючи власні соціальні, культурні та економічні особливості.

Крім того, мета правового забезпечення управління розвитком технологій і систем ШІ визначена й у Білій книзі з регулювання ШІ в Україні. Зокрема, основними цілями правового забезпечення є:

1) економічний розвиток та конкурентоспроможність:

– підтримка інновацій. Йдеться про створення сприятливого правового та регуляторного середовища, яке стимулює розробку та впровадження ШІ-технологій українськими компаніями;

– підвищення конкурентоспроможності бізнесу. Допомога українським розробникам ШІ вийти на міжнародні ринки, зокрема ринок ЄС, шляхом гармонізації українського законодавства із європейськими стандартами (зокрема, з EU AI Act);

– залучення інвестицій. Мова йде про створення прозорих і зрозумілих правил гри, що робить український ІТ-сектор привабливим для іноземного капіталу;

2) захист прав та безпека людини:

– захист фундаментальних прав задля запобігання порушенням прав людини, що можуть бути спричинені використанням ШІ (наприклад, дискримінація, порушення приватності, упередженість алгоритмів);

– мінімізація ризиків за допомогою створення механізмів для ідентифікації й управління ризиками, пов'язаними з безпекою та здоров'ям громадян;

– забезпечення прозорості та пояснюваності. Йдеться про правове стимулювання створення систем ШІ, принципи роботи яких є зрозумілими для користувачів та контролюючих органів;

3) європейська інтеграція:

– наближення до стандартів ЄС. Основною стратегічною ціллю є підготовка українського правового поля до повної сумісності з Регламентом ЄС про штучний інтелект (EU AI Act). Це необхідно для інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС;

– взаємовизнання, яке передбачає створення системи оцінки відповідності, яка буде визнаватися в країнах ЄС;

4) підготовка бізнесу до майбутнього регулювання:

– «м'який» перехід. Йдеться про використання підходу bottom-up (знизу-вгору) для того, щоб бізнес мав час адаптуватися до вимог ще до того, як вони стануть юридично обов'язковими;

– підвищення правової обізнаності шляхом надання бізнесу інструментів та рекомендацій (гайди, кодекси поведінки, регуляторні пісочниці) для самостійної оцінки та підготовки своїх систем;

5) баланс між безпекою й інноваціями задля уникнення надмірного регулювання. Забезпечення того, щоб правові рамки не стримували розвиток технологій на ранніх етапах, але при цьому створювали достатні запобіжники для систем з високим рівнем ризику;

6) підвищення довіри до технологій шляхом формування суспільної довіри. Мова йде про створення умов, за яких громадяни та державні органи будуть впевнені у безпечності та надійності ШІ-рішень, що використовуються в країні [7, с. 11–12].

З приводу наведеного зазначимо, що визначення підтримки інновацій та конкурентоспроможності як одного з пріоритетів державної політики з розвитку технологій і систем ШІ є одним із чинників, що можуть стати рушіями для трансформації економіки, підвищення продуктивності та залучення інвестицій. Не менш значущим є наголос на захисті фундаментальних прав і свобод людини, що є запорукою довіри суспільства до новітніх технологій та створює основу для сталого розвитку галузі. Варто відзначити, що гармонізація із законодавством ЄС та підготовка бізнесу до майбутнього регулювання – вкрай необхідні кроки, які дозволять уникнути правового вакууму й забезпечити плавний перехід до нових стандартів. Підхід «м'якого» переходу та підвищення правової обізнаності бізнесу, на нашу думку, є надзвичайно прогресивним, адже дозволяє адаптуватися до змін і зменшити ризики для підприємців. Окремо хотіли б наголосити на важливості забезпечення балансу між безпекою й інноваціями. Формування суспільної довіри до ШІ-рішень – ще один виклик, який потребує не лише нормативної, а й просвітницької роботи. Варто розвивати культуру відповідального використання технологій, забезпечуючи прозорість, пояснюваність і доступність інформації для громадян.

Висновки

Отже, у контексті управління розвитком технологій і систем ШІ надзвичайно важли-

вим є формування культури відповідального використання інновацій. Це означає не лише дотримання законодавчих вимог, а й розвиток внутрішньої етики у відношенні до технологій, врахування інтересів уразливих груп, попередження дискримінації та забезпечення рівного доступу до новітніх рішень. Відповідно, на нашу думку, метою правового забезпечення управління розвитком технологій та систем ШІ є створення збалансованого нормативного середовища, яке сприятиме інноваційному розвитку, захисту прав і свобод людини, а також забезпеченню безпеки суспільства в умовах стрімкого впровадження ШІ у всі сфери життя. Правове регулювання у цій сфері має на меті не лише стимулювання науково-технічного прогресу, а й запобігання можливим ризикам, пов'язаним із автономністю, адаптивністю та складністю функціонування ШІ, що вимагає чіткого визначення відповідальності, контролю та етичних стандартів.

Література

1. Тема 14. Правове регулювання та його механізм. *Теорія держави та права:* мультимедійний посібник. URL: https://arm.navs.edu.ua/books/tdp_2024/1lec/lec_14.html.

2. Lenardon, J. The regulation of artificial intelligence. Tilburg University Master Thesis Tilburg Institute for Law, Technology and Society LLM Law and Technology 2016/2017. Tilburg, 14th of June 2017. 71 p.

3. Бочкова І.І., Врублевська-Місюна К.М. Правове регулювання використання штучного інтелекту в сфері освіти: захист прав студентів та викладачів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2025. Вип. 90, ч. 2. С. 23–29. DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.3.

4. Права людини в епоху штучного інтелекту: виклики та правове регулювання / У Шадська, А. Ніколаєв, Ю. Деркаченко та ін.; Омбудсман України, Міністерство цифрової трансформації України. Київ, 2024. 41 с.

5. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: концепція, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text.

6. Барбашин С. Штучний інтелект: проблеми та перспективи правового регулювання в Україні та ЄС. *Національна асоціація адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/publications/8263-shtuchnij-intelekt-problemi-ta-perspektivi-pravovogo-regulyuvannya-v-ukraini-ta-es.html.

7. Біла книга з регулювання ШІ в Україні: бачення Мінцифри. Версія для консультацій. Червень 2024. 30 с. URL: https://storage.thedigital.gov.ua/files/a/ba/d5da75c2613e331bb89258f950adcbae.pdf.

Kvilinskyi Oleksii Stanislavovych
D.Sc. in Economics, Associate Professor
Sumy State University, Sumy, Ukraine
https://orcid.org/0000-0001-6318-4001

THE PURPOSE OF THE LEGAL FRAMEWORK FOR THE GOVERNANCE OF THE DEVELOPMENT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES AND SYSTEMS

The article explores the purpose of legal provision for managing the development of artificial intelligence technologies and systems in the contemporary context of digital transformation of society, the economy, and public administration. It substantiates the relevance of creating a comprehensive regulatory framework which not only structures social relations in the AI sphere but also ensures a harmonious combination of innovation stimulation with guarantees of security, human rights protection, and social justice. The analysis covers scientific studies and publications that emphasize the need for a flexible, adaptive, and multidimensional legal mechanism capable of responding to rapid technological change, considering the specificity of AI, and integrating national approaches with international standards. Particular attention is given to the development of a culture of responsible AI use, inclusiveness, and equal access to technology for all social groups, as well as cooperation between the state, business sector, academic community, and civil society. It is revealed that the purpose of legal provision for managing the development of AI technologies and systems

is not only to structure, protect, and develop social relations but also to stimulate innovation, create conditions for sustainable development, competitiveness, and security of Ukraine amid global digitalization. It is established that legal regulation in the AI sphere should ensure transparency and accountability in the application of innovative technologies, protection of fundamental rights and freedoms of citizens, prevention of discrimination, and support of social justice and humanity as fundamental values of the rule of law. The article underlines the necessity for continuous adaptation of the regulatory framework to new challenges associated with the autonomy, adaptability, and complexity of AI systems, as well as the introduction of mechanisms for control, monitoring, and responsibility of those who develop and implement these technologies. Particular attention is given to the harmonization of national legislation with international standards, the formation of ethical codes, and procedures for assessing the impact of AI on society, the economy, and the environment. It is emphasized that public trust in AI technologies is a prerequisite for their sustainable development and integration into various spheres of life, while transparency, predictability, and accountability in legal regulation contribute to building this trust. The importance of interdisciplinary cooperation and inclusiveness is highlighted as key factors for the effective legal provision of AI development management. Ultimately, the purpose of legal provision in this field is defined as multidimensional, combining the stimulation of innovation with security guarantees, protection of human rights, ensuring social stability and sustainable development, building trust and responsible attitudes towards advanced technologies, as well as creating a regulatory framework that meets current challenges and trends of the global community.

Keywords: artificial intelligence, artificial intelligence technologies, artificial intelligence systems, management, development, administrative and legal provision, purpose of legal regulation.